

TWÓRCZE WARSZTATY Z MITOLOGią. ZŁOTE RUNO

na podstawie publikacji Wydawnictwa BUKA:

Nathaniel Hawthorne

OPOWIEŚCI Z ZACZAROWANEGO LASU. ZŁOTE RUNO

seria MITY GRECKIE

OPOWIEŚCI Z ZACZAROWANEGO LASU. ZŁOTE RUNO

przekład Krystyna Tarnowska i Andrzej Konarek / czyta Krzysztof Tyniec / ilustracje Józef Wilkoń / muzyka Maciej Rychły, Mateusz Rychły, Rita Rychły / projekt graficzny Grażka Lange

Mitologia jest częścią intelektualnego ekwipunku, w jaki rodzice i dziadkowie wyposażają nas w dzieciństwie. Jest cywilizacyjną schedą po poprzednikach, niepostrzeżenie zakorzenioną w naszej wyobraźni. Mity i baśnie to wspólny, europejski kod kulturowy – nieustannie odwołujemy się do niego. Mityczne figury mieszkają z nami. Mówimy : „chimeryczny”, „narcystyczny”, „orficki”, „prometejski”... Mówimy - „kompleks Edypa”, „męki Tantala”, „stajnia Augiasza”... Język mitologii jest naszym europejskim esperanto.

Jeżeli ten nieprzerwany łańcuch dziedziczenia kultury ma trwać, jeśli nie chcemy, aby nasze dzieci „ogłuchły” na głosy dochodzące z przeszłości – dajmy im szansę na oswojenie się z kapryśnymi, heroicznymi, próżnymi i bardzo, bardzo ludzkimi bohaterami mitów. „Opowieści z zaczarowanego lasu” Nathaniela Hawthorne’a są piękną i bezpretensjonalną interpretacją mitologii. Wystrzegając się bombastycznego stylu, z dużym poczuciem humoru, autor prowadzi nas przez „zaczarowany las” – sugestywny, tajemniczy, zaludniony przez nimfy, fauny, bogów i herosów. Ten przystępny, przyjazny dzieciom tekst (niewznawiany w Polsce od lat 30-tu i szczęśliwie „odkopany” przez Bukę!) zyskał nagle parę sprzymierzeńców – oto Jego Ilustratorska Wysokość Józef Wilkoń zgodził się namalować „las zaczarowany”, a Maciej Rychły z kwartetu Jorgi ilustruje go muzycznie. Za sprawą dwóch zdeterminowanych kobiet (Buka) doszło do spotkania trzech niezwykle utalentowanych mężczyzn - amerykański XIX-wieczny romantyk powraca do naszych bibliotek w asyście Wilkonia, ozdobiony muzycznymi obrazami kwartetu Jorgi, które sprawiają, że mitologia przemawia do wszystkich zmysłów. Próżność bogów z Olimpu zostaje zaspokojona. / Joanna Olech

wiek uczestników warsztatu: 7-9, 10-13

czas trwania warsztatu: 60-90 minut

scenariusz warsztatów: Barbara Górecka / Dom Bajek, Ewa Olejnik / Wydawnictwo Buka

Temat wiodący WYTRWAŁOŚĆ oraz WSPÓŁPRACA

- mitologia grecka jest nie tylko zbiorem fascynujących barwnych opowieści. To niewyczerpane źródło wiedzy o świecie starożytnych, ich potrzebie zdobywania wiedzy, nazywania zjawisk, definiowania otaczającej rzeczywistości, tłumaczenia tego, co czasami bywa niewytłumaczalne, formułowania prawd wiary i życia
- spotkanie z mitologią jest zarówno symboliczną podróżą w przeszłość, jak i okazją do spojrzenia na czasy nam współczesne – poprzez obecność uniwersalnych wątków oraz przez porównanie z innymi fragmentami literatury można szybko odkryć, jak aktualne, zrozumiałe i obecne nadal są treści zawarte w mitach
- temat **WYTRWAŁOŚCI** należy właśnie do takiego wątku – to cecha charakteru, która objawia się konsekwentnym dążeniem do celu mimo trudności czy przeszkód. Wiąże się z niezłomnością, uporem i zdolnością do kontynuowania działań mimo niepowodzeń
- wątek **WSPÓŁPRACY** jest równie często obecnym motywem w literaturze i kulturze, jak i kwestią, którą stawia się obecnie na liście najważniejszych ludzkich umiejętności

Cele warsztatu / lekcji bibliotecznej

- a) poszerzenie znajomości mitologii greckiej, a w szerszym kontekście źródeł kultury europejskiej
- b) podniesienie poziomu kompetencji artystyczno-kulturowych poprzez rozwijanie zdolności rozumienia i interpretacji tekstów z kanonu literackiego

Uczeń:

- zna treść opowieści o wyprawie Argonautów po słynne mitologiczne złote runo
- rozumie role mitów: poznawczą, światopoglądową, religijną (starsi uczniowie)
- rozumie ciągłość występowania wątków literackich, wskazuje obecność motywów mitologicznych we współczesności (starsi uczniowie)
- potrafi wyciągać wnioski dotyczące wiedzy i kultury starożytnych w oparciu o zaprezentowany mit
- potrafi prowadzić dłuższą wypowiedź na dany temat
- potrafi dzielić się swoimi opiniami na forum klasy
- potrafi połączyć treść mitu z innym wątkiem literackim wykazując relacje między kontekstami odległych epok (starsi uczniowie)
- rozwija wyobraźnię, ciekawość poznawczą, kreatywność i twórczą postawę
- rozwija umiejętności interpretacji słuchowej i manualnej
- potrafi zinterpretować treść omawianego mitu w formie plastycznej
- potrafi pracować w grupie, integruje się społecznie, pogłębia więzi

Metody i forma pracy

- elementy metody podającej (wiedza przekazywana ustnie przez osobę prowadzącą warsztaty – pogadanka, elementy wykładu z prezentacją)
- elementy metody problemowej (dyskusja i wspólne omawianie wątku wiodącego)
- metoda ćwiczeń praktycznych, praca zbiorowa (praca plastyczna realizowana w podgrupach)

Środki dydaktyczne

publikacja Wydawnictwa BUKA: **Opowieści z zaczarowanego lasu. Złote Runo**

dostępne formaty:

- książka z płytą CD audio: [Opowieści z zaczarowanego lasu. Złote Runo CD](#)
- plik mp3 do pobrania online: [Opowieści z zaczarowanego lasu. Złote Runo mp3](#)
- ebook (epub, mobi): [Opowieści z zaczarowanego lasu. Złote Runo ebook](#)

Fragmenty audio są konieczne do odsłuchania z uczestnikami warsztatu. Można je odsłuchać z płyty CD audio bądź z pliku mp3. Na wypadek niemożności odsłuchu można przeczytać wskazane fragmenty z książki jednak warto zaznaczyć, że właściwym punktem wyjścia jest odsłuchanie fragmentu audiobooka ze względu na profesjonalną interpretację aktorską Krzysztofa Tyńca, jak i towarzyszący tekstowi podkład muzyczny Macieja i Mateusza Rychtych, inspirowany tradycyjnym greckim instrumentarium:

1. ZŁOTE RUNO_1_JAZON (nagranie: 03:32-06:32, tekst od słów: Jazon zamieszkał w jaskini z tym czworonogim Chironem, kiedy był niemowlęciem zaledwie kilku miesięcznym [...] - [...] Zresztą cały jego strój był taki, jaki się nie często widuje; i kiedy szedł drogą, kobiety i dzieci biegły do drzwi i okien, zastanawiając się, dokąd też idzie ten piękny młodzieniec w lamparciej skórze i złotem wiązanych sandałach i jakich bohaterskich czynów zamierza dokonać tą włócznią w prawej ręce i drugą w lewej.)
2. ZŁOTE RUNO_2_PELIAS (nagranie: 23:39-29:48, tekst od słów: Musicie bowiem wiedzieć, że przed wieloma laty Gadający Dąb w Dodonie powiedział królowi Peliasowi. [...] - [...] Lecz jeśli wrócę ze zdobyczą, wówczas, królu Peliasie, będziesz musiał pośpiesznie opuścić twój wyniosły tron i oddać mi koronę i berło.)
3. ZŁOTE RUNO_3_ARGONAUCI (nagranie: 38:58-44:02, tekst od słów: Powiedz mi, cudowna rzeźbo – wykrzyknął Jazon – ponieważ odziedziczyłaś mądrość Gadającego Dębu [...] - [...] a w razie ciszy na morzu potrafili nadąć policzki i wydymać prawie tyle świeżego wietrzyku, co ich ojciec.)
4. ZŁOTE RUNO_4_ZŁOTE RUNO (nagranie: 1:35:40-1:40:08 , tekst od słów: Co to? – zapytał Jazon. - Przybyłeś z tak daleka, by ją zdobyć [...] - [...] smok spadł jak długi na ziemię i leżał bez ruchu.)

Przebieg warsztatu

a) faza przygotowawcza

Powitanie uczestników oraz zaprezentowanie tematu warsztatu: **Twórcze spotkanie z mitologią. Złote Runo**

b) faza realizacyjna

1. wprowadzenie wiadomości ogólnych na temat historii i kultury starożytnej Grecji. Osoba prowadząca przedstawia grupie i omawia mapę historyczną regionu, rysuje przed uczniami kontekst historyczno-geograficzny – warto przygotować w tym celu prezentację z danymi i ilustrującymi je grafikami czy fotografiami (zabytki starożytności, architektura, rzeźba etc.) dodatkowym atutem będzie wykorzystanie źródeł w postaci książek / albumów / atlasów starożytności z zasobów bibliotecznych. Poziom oraz zakres wiedzy zależy od wieku grupy

2. rozmowa o roli mitów w życiu starożytnych (poznawcza, światopoglądowa, religijna), w grupach starszych uczniów o mitologii jako źródle wiedzy na temat dokonań starożytnych – w tej części warsztatu warto oddać uczniom głos, wielu z nich zna mitologię i docenia jej walory nie tylko literackie. Szczególnie wartościowym będzie wspólne poszukiwanie przykładów obecności mitów w konkretnych kontekstach - funkcja poznawcza obecna w mitach pozwalała ludziom nazwać oraz zrozumieć m.in. zjawiska przyrodnicze, funkcja światopoglądowa mitów była podstawą dla wierzeń religijnych, funkcja sakralna służyła do usankcjonowania obrządku religijnego czy właściwego oddawania czci bogom

3. wprowadzenie tematu wiodącego: **WYTRWAŁOŚCI oraz WSPÓŁPRACY (na początku tylko definicja)**

Słownik Języka Polskiego PWN – definicja:

wytrwały

- «konsekwentnie dążący do zamierzonego celu; też: będący wyrazem takich cech»

współpraca

- «działalność prowadzona wspólnie przez jakieś osoby, instytucje lub państwa»
- «o narządach, mechanizmach: wspólne funkcjonowanie wraz z innymi elementami w ramach całości organizmu lub maszyny»
- «działalność prowadzona na czyjeś zlecenie, wiążąca się ze zdradą lub z działaniem na czyjąś niekorzyść»

4. odsłuchanie wybranych fragmentów opowiadania wraz z omówieniem:

ZŁOTE RUNO_1_JAZON - przykładowe pytania:

- o kim jest ta opowieść? Jaka jest historia przodków Jazona? Czym charakteryzuje się mitologiczny bohater – heros?
- kim jest Chiron? Jakim jest nauczycielem? (warto wprowadzić pojęcie CENTAURA)

ZŁOTE RUNO_2_PELIAS - przykładowe pytania:

- czego dotyczy przepowiednia Gadającego Dębu w Dodonie?
- jak można scharakteryzować króla Peliasa?
- czym jest wyprawa po złote runo?

ZŁOTE RUNO_3_ARGONAUCI - przykładowe pytania:

- kto wyruszył z Jazonem po złote runo?
- czy wśród członków załogi była kobieta?

Argonauci - wybrane postaci:

- Herkules, siłacz i atleta
- Tezeusz, pogromca Minotaura
- Linkeus o niezwykle bystrym wzroku
- Orfeusz, doskonały harfista
- Atalanta, wykarmiona przez niedźwiedzicę

ZŁOTE RUNO_4_ZŁOTE RUNO - przykładowe pytania:

- kto strzeże złotego runa?]
- kto pomógł Jazonowi w osiągnięciu celu?

Medea - księżniczka Kolchidy, posiadała magiczne moce odziedziczone po swoim dziadku, bogu słońca Heliosie.

5. Szczegółowe omówienie wątku **WYTRWAŁOŚCI I WSPÓŁPRACY** – co jest potrzebne do wypełnienia zamierzonego planu? Czy Jazon byłby w stanie samodzielnie zdobyć złote runo? Czym powinna charakteryzować się osoba dążąca do osiągnięcia założonego celu?

W tej części dyskusji i omawiania usłyszanego tekstu warto poszerzyć temat o różne wątki, które mogą wiązać się z przywołanymi kwestiami – odwołując się np. do sytuacji szkolnych, relacji w klasie czy więzi międzyludzkich. Przenikające się motywy zdrowego uporu, wykorzystania swojego potencjału, ale także sięgnięcia po korzyści płynące z wzajemnej wymiany doświadczeń znajdują odbicie w życiu każdego człowieka. Następnie można podzielić klasę na dwie grupy i zaproponować burzę mózgów w celu znalezienia przeciwstawnych argumentów (praca samodzielna kontra praca w grupie – jakie są zalety? Jakie wyzwania?). Czy przekaz zawarty w mitologii może być dla nas wskazówką również dziś?

6. Z grupami starszych uczniów warto rozszerzyć wątek o porównanie motywu odwagi, przekraczania granicy komfortu oraz budowania przyjaźni, jak i podejmowania ryzyka w szlachetnym celu czy przeżywania wspólnych przygód obecnym w książce „Hobbit, czyli tam i z powrotem” J.R.R. Tolkiena (załącznik nr 1), by wskazać uniwersalność motywów mitologicznych i ich obecności we współczesności jako obrazu ciągłości tradycji. W tej części spotkania warto zapytać uczniów o inne obrazy tego motywu np. w literaturze, poezji, kinie, grach czy innych tekstach kultury.

7. Indywidualna praca plastyczna – waza antyczna z motywem Argonautów, uczniowie otrzymują materiały plastyczne i samodzielnie wykonują zadanie.

Opcja dodatkowa – Gadający Dąb w Dodonie – symboliczne drzewo dobrych przepowiedni, uczniowie otrzymują kartki zielonego papieru, na których piszą dobre słowo dla koleżanek i kolegów.

8. Podsumowanie spotkania, zaprezentowanie wykonanych prac, podziękowanie.

Praca plastyczna indywidualna – waza antyczna z motywem Argonautów:

Każdy z uczestników otrzymuje sztywną kartkę formatu A3 w kolorze czarnym na tło, na którą następnie nakleja wycięty kształt wazy greckiej (warto przygotować wcześniej szablony z tektury do odrysowania kształtu, można wybrać kilka rodzajów naczyń i je opisać dla dodatkowej wartości edukacyjnej; na docelowe naczynia potrzebne będą kartki formatu A4 w kolorze beżowym/rudym/zbliżonym do odcienia wypalanej gliny). Uczniowie dekorują naczynia za pomocą czarnych markerów – zdobiąc je charakterystycznymi dla starożytnej Grecji ornamentami, jak i próbując narysować wybrany fragment wyprawy Argonautów.

Więcej informacji o rodzajach waz antycznych oraz ich dekorowaniu:

<https://zpe.gov.pl/a/wazy-greckie---dekorujemy-naczynia/D14UdQrH5>

Materiały do pracy plastycznej:

- wydrukowany i wycięty kształt naczynia antycznego – do odrysowania (format max A4)
- ołówki do odrysowania
- blok techniczny A3, kolor czarny jako tło – kartka dla każdego uczestnika

<https://bonito.pl/produkt/blok-techniczny-oxford-a3-10k-210g-czarny>

- kartki A4 koloru imitującego glinę (pomarańczowy, beżowy, piaskowy, kremowy) – kartka dla każdego uczestnika

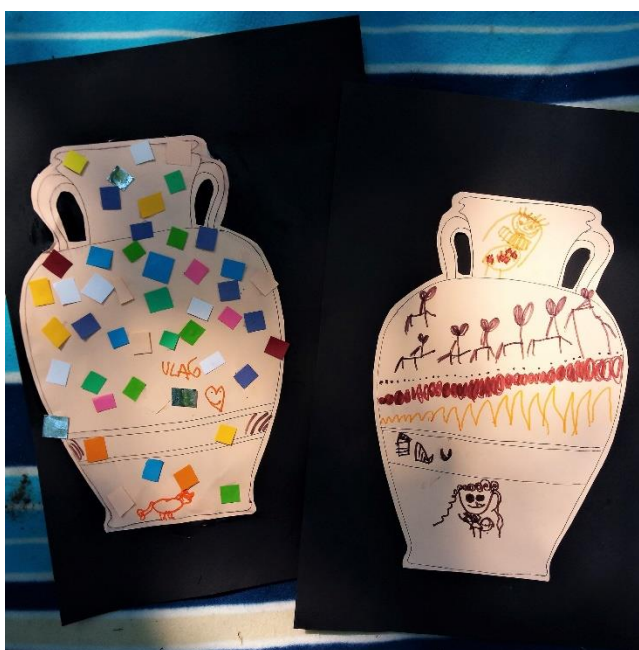
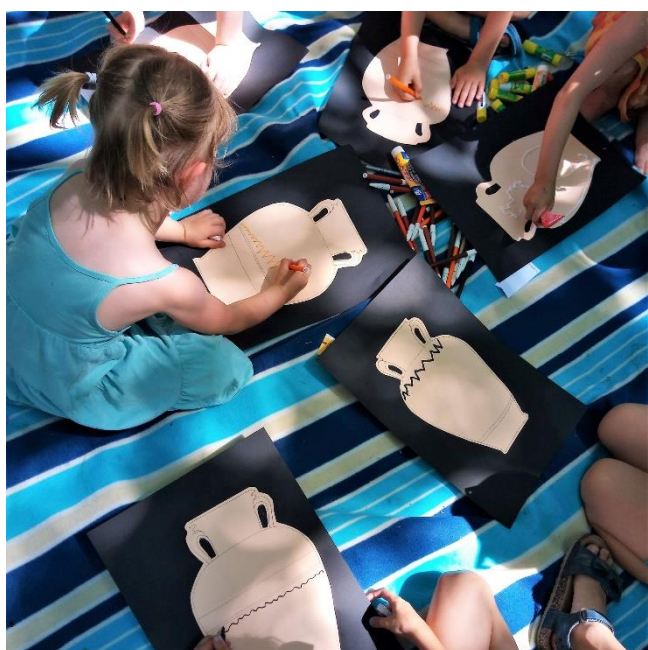
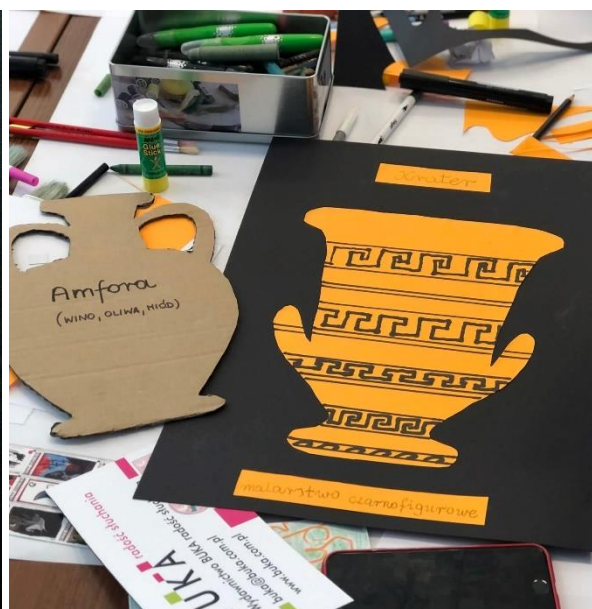
np.: https://www.empik.com/papier-kolorowy-a4-100g-brazowy-gliniasty-100-arkuszy-shan,p1472963590,szkolne-i-papiernicze-p?mpShopId=7679&utm_source=google&utm_medium=cpc&utm_campaign=20328310987&utm_id=20328310987&utm_term=empik_art_pap&gad_source=1&gclid=Cj0KCQjw4a2BhD6ARIsALgH7DoDr9YwX-obQ9cx7QduRIg6yKADNN1EuU_eUq8pdnyUgmbApsf6fB8aAuvuEALw_wcB&gclsrc=aw.ds
<https://sklep-shan.erli.pl/produkt/papier-kolorowy-a4-80g-chamois-100-arkuszy,140354405>

- nożyczki

- kleje w sztyfcie

<https://bonito.pl/produkt/klej-biurowy-w-sztyfcie-kamaben-magic-20-g>

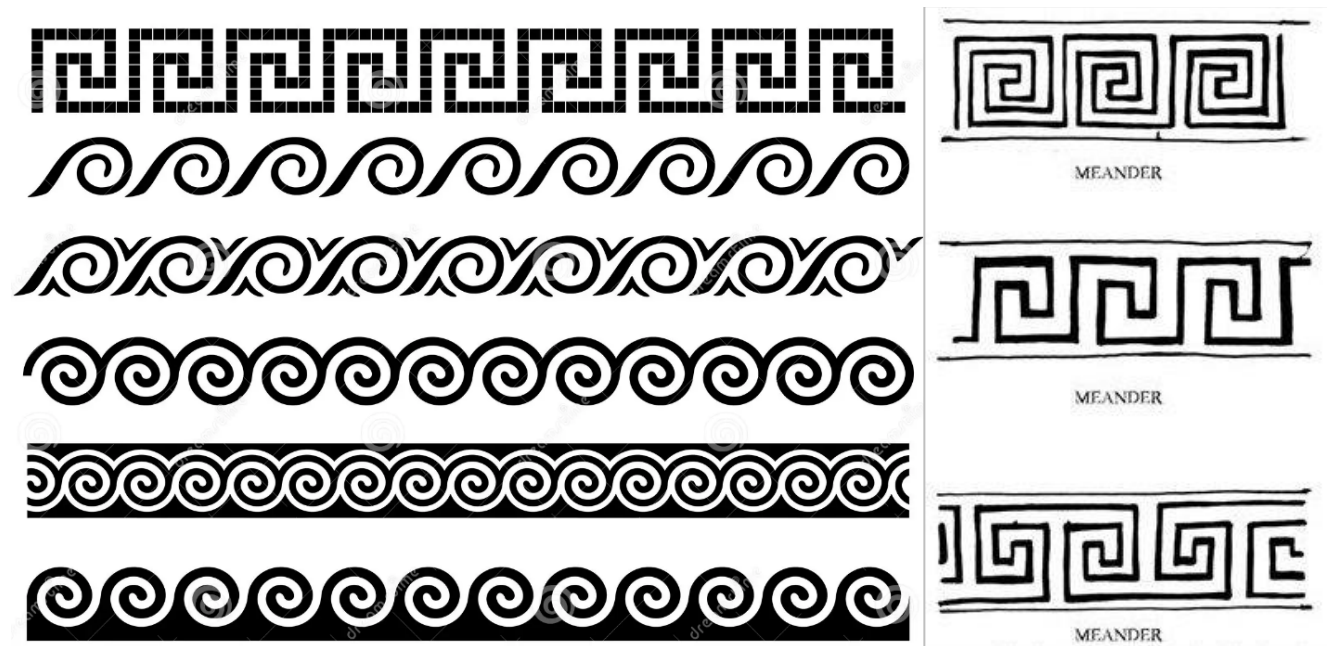
- czarne pisaki/markery/kredki

- opcjonalnie pisaki koloru białego

<https://bonito.pl/produkt/marker-permanentny-okragly-bialy-25mm-koh-i-noor-3315>

W wersji dla młodszych uczniów można wcześniej wyciąć kształty naczyń i naszkicować na nich delikatne linie ułatwiające prowadzenie zdobnych ornamentów, np. szlaczków w formie spirali czy meandra:

Gadający Dąb w Dodonie

Każdy z uczestników otrzymuje po jednej kartce zielonego papieru, na której pisze pozytywne przesłanie/przepowiednię skierowaną do koleżanek lub kolegów. Kartki wkładane są do zielonych kopert i następnie przyklejane za pomocą taśmy dwustronnej do konturu drzewa wyciętego wcześniej z kartonu. Pod koniec zajęć uczestnicy losują wybraną wróżbę i zabierają jako wspomnienie ze spotkania. Jeśli czas pozwoli można zachęcić do podzielenia się treścią wylosowanych przepowiedni.

Materiały do aktywności Gadający Dąb w Dodonie:

- papier kolorowy – odcienie zieleni

<https://bonito.pl/produkt/papier-ksero-a4100k-zielony>

<https://bonito.pl/produkt/zestaw-papierow-a4-green-tones-220g-20-ark>

<https://bonito.pl/produkt/blok-a4-20-kartek-deco-green-170-g-2>

- koperty – odcienie zieleni

<https://bonito.pl/produkt/koperty-a5-limonkowe-10-sztuk>

- długopisy/pisaki

- taśma dwustronna

- wycięty wcześniej kartonowy kontur drzewa

Załącznik nr 1 – fragmenty książki „Hobbit, czyli tam i z powrotem” J.R.R. Tolkiena:

Rozdział: Pieczeń barania

Tak się stało, że pięknego ranka w przeddzień maja wyruszyli wszyscy razem sprzed gospody truchtem na kucykach, a między innymi Bilbo, ubrany w ciemnozielony (trochę podniszczony) kaptur i ciemnozielony płaszcz pożyczony od Dwalina. Płaszcz i kaptur były na niego za duże, toteż wyglądał dość śmiesznie. Strach pomyśleć, co by jego ojciec, Bungo, powiedział, gdyby go tak zobaczył. Bilbo pocieszał się tylko tym, że nie ma brody, nikt więc nie może go wziąć za krasnoluda. Nie ujechali daleko, gdy dogonił ich Gandalf, bardzo wspaniały na siwym koniu. Przywiózł cały zapas chustek do nosa, a także fajkę i tytoń hobbita. Wędrowali dalej wesoło, opowiadając bajki i śpiewając w marszu przez cały dzień, oczywiście z przerwami na popasy. Co prawda zarządzano te przerwy nie tak często, jakby sobie Bilbo życzył, ale mimo to hobbit zaczął dochodzić do wniosku, że przygody to niezła rzecz.

Rozdział: Górą i dołem

Wiedział, że mogą się zdarzyć nieprzewidziane rzeczy, nie śmiał spodziewać się, by w tej przeprawie, wśród ogromnych, wyniosłych gór, gdzie szczyty sterczą w niebo samotnie, a w dolinach nie rządzi żaden król, udało się uniknąć straszliwych przygód. I rzeczywiście nie udało się! Wszystko szło pomyślnie, póki pewnego dnia nie spotkali burzy, a nawet gorzej: wojny dwóch burz. Wiecie oczywiście, jaka straszna bywa potężna burza na nizinach i w dolinach rzecznych, szczególnie gdy dwie wielkie chmury burzowe zetkną się z sobą i zetrą w walce. Ale stokroć jeszcze straszniej biją pioruny i lśnią błyskawice nocą w górach, gdy burza ze wschodu spotka burzę z zachodu i stacza z nią bitwę. Błyskawice rozszczepiają się na szczytach, skały drżą, okropne grzmoty rozdzierają powietrze i przetaczają się, dudniąc echem w grotach i zapadlinach; ciemność pełna jest ogłuszającego łoskotu i oślepiających błysków.

Rozdział: Muchy i pająki

Najgorsze były noce. Czarne jak smoła, i to bez przesady, z jaką zazwyczaj używa się tego wyrażenia: naprawdę tak czarne, że choć oko wykol. Bilbo próbował przesuwając własne dłonie tuż przed nosem, ale nie widział ich wcale. Skłamałbym jednak, gdybym powiedział, że wędrowcy nic nie widzieli wśród nocy; widzieli — oczy. Sypiali wszyscy razem, ciasno do siebie przytuleni, a jeden zawsze pełnił wartę. Gdy przypadała kolej na Bilba, hobbit widział wszędzie dokoła błyski w ciemnościach, a czasem wyraźnie dostrzegał parę żółtych, czerwonych lub zielonych ślepiów wpatrzonych w niego z dość bliska, potem wolno blednących i znikających, by zaświecić znowu w innym miejscu. Niekiedy błyskały w górze, wśród gałęzi, nad jego głową, i wtedy były najbardziej przerażające. Lecz szczególną odrazę czuł do okropnych oczu bladych i wyłupiastych. „To są oczy owadzie — myślał — nie zwierzęce, ale za wielkie na owada”.

Rozdział: Na zwiadach w obozie wroga

To blask Smauga! Oto leży tu olbrzymi, czerwonożłocisty smok, pogrążony w głębokim śnie; z paszczy i z nozdrzy dobywa się pomruk i kłęby dymu, lecz podczas snu potwora ogień ledwie się tli w jego wnętrznościach. Pod nim, nakryte jego cielskiem i wielkim zwiniętym ogonem, a także wszędzie dokoła rozsypane po ziemi i ginące w ciemnościach, piętrzą się niezliczone drogocenne przedmioty, złotosurowe i kute, rzadkie kamienie i klejnoty, srebro czerwieniejące w rdzawym świetle. Smaug leżał ze złożonymi skrzydłami niby ogromny nietoperz, obrócony trochę bokiem, tak że hobbit widział jego ciało od spodu: długi, blady brzuch oprószone drogimi kamieniami i okruchami złota, które wbiły mu się w skórę od stałego wylegiwania się na tym łożu bogactw. Poza nim na najbliższych ścianach niewyraźnie majaczących w mroku wisały zbroje, hełmy, topory, miecze, dzidy; rządami stały wielkie dzbany i naczynia pełne nieodgadnionych skarbów.

Rozdział: Droga powrotna

Wspinając się długą ścieżką w górę, wędrowcy doszli do tego miejsca pod przełęczą, skąd ongi porwały ich gobliny. Ale tym razem stanęli tutaj rankiem, a oglądając się za siebie widzieli białe słońce błyszczące nad szeroką równiną. Z drugiej strony widać było Mroczną Puszcę, błękitną z oddali, a ciemnozieloną mimo wiosny na bliższych skrajach. A jeszcze dalej, na widnokręgu majaczyła Samotna Góra. Na jej szczycie śnieg nie stopniał dotychczas i lśnił bielą. — Tak oto śnieg spada po ogniu, a nawet smoki nie unikną końca — rzekł Bilbo i odwrócił a plecami do kraju przygód. Krew Tuków znużyła się, krew Bagginsów z każdym dniem wzbierała silniej w jego żyłach. — Teraz marzę już tylko o moim wygodnym fotelu — powiedział Bilbo.